

Inwentaryzacja łąk świeżych 6510 w woj. zachodniopomorskim na potrzeby PZO i BDZP

Wydział Ochrony Przyrody i Obszarów Natura 2000
12 września 2023

Dokładność kartowania terenowego (ważna m.in. z punktu widzenia zmiany SDF)

Wymagania RDOŚ:

**Szczegółowe uzasadnienie
zmian w powierzchni
siedlisk lub ich braku**

Wybrane aspekty OPZ (Bank Danych)

- ślady gpx,
- dokumentacja fotograficzna (geotagowana),
- karty „zerowe” lub opisy.

Ekspert w ekspertyzie powinien określić czy istnieje możliwość, że dany przedmiot ochrony nigdy nie występował w obszarze (pierwotny błąd naukowy) lub czy został utracony. Jeśli został utracony, to ekspert określa prawdopodobną przyczynę oraz czy bezpowrotnie, czy też stan siedliska pozwala na przywrócenie przedmiotu ochrony – wtedy określa działania jakie trzeba wykonać w celu przywrócenia siedliska/gatunku.

OPZ – dokładność kartowania terenowego

W starszych dokumentacjach (> 5 lat) jakość zbieranych danych była niewystarczająca (wymagania w tym zakresie były dość ogólne: większość siedlisk mogła być badana na tzw. reprezentatywnej próbie siedlisk, dopuszczano możliwość nie weryfikowania każdego dotąd zinwentaryzowanego płatu siedliska znanego z innych dokumentacji, nie wymagano śladów gpx oraz geotagowanych fotografii, kart zerowych dla siedlisk zweryfikowanych negatywnie, 3 fotografii każdego potwierdzonego i niepotwierdzonego płatu siedliska).

Stopień szczegółowości prac na potrzeby BD oraz PZO:

_ - od kilku lat w projekcie PZO BIS stosujemy dość rygorystyczne kryteria dot. badań terenowych, tj. wymóg badania i fotografowania każdego płatu siedliska, oraz

: a) dla płatów siedlisk o powierzchni do 1 ha – 1-3 zdjęcia fitosocjologiczne,
b) dla płatów siedlisk o powierzchni 1-5 ha – co najmniej 3 zdjęcia fitosocjologiczne
c) dla płatów siedlisk o powierzchni 5-15 ha – co najmniej 6 zdjęć fitosocjologicznych,
d) dla płatów siedlisk o powierzchni powyżej 15 ha – co najmniej 9 zdjęć fitosocjologicznych.

OPZ – dokładność kartowania terenowego

OPZ – dokładność kartowania terenowego

Stopień szczegółowości prac na potrzeby BD oraz PZO:

w projekcie BD zawężono wymóg dot. badań terenowych do tzw. stanowisk siedlisk przyrodniczych (stanowisko może stanowić, jeden, kilka lub kilkanaście płatów tego samego siedliska przyrodniczego, płaty siedliska powinny być porównywalne jakościowo tj. wiek, struktura, zaburzenia etc., oraz skupione w jednym rejonie). Analogia do metodyki dla wybranych gatunków zwierząt: stanowisko/ punkt monitoringowy.

OPZ – dokładność kartowania terenowego

egenda

Kontrola realizacji prac.

9. Zamawiający ma prawo kontrolować postępy wykonywania przedmiotu umowy oraz ich jakość, na każdym etapie realizacji i upoważnia do wykonywania tych czynności swoich przedstawicieli, o których mowa w § 6 umowy.

3) przeprowadzenie dowolnej liczby kontroli nad wykonywaniem przez Wykonawcę przedmiotu Umowy, w terminie przez siebie wyznaczonym;

4) przeprowadzanie dowolnej liczby kontroli w terenie.

3. Wykonawca zobowiązany jest do pisemnego odniesienia się do wskazywanych przez Zamawiającego uwag z przeprowadzonych kontroli.

4. Czynności kontrolne prowadzone poza siedzibą Zamawiającego wykonywane będą przez jego przedstawicieli oraz pracowników Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Szczecinie.

Doświadczenia RDOŚ w Szczecinie

Rozwiązywanie problemów zanim one narosną poprzez bieżące robocze kontakty.

Problemy powstają wtedy, kiedy wykonawca nie informuje zawczasu o bieżących przeszkodach, jest nieelastyczny, wszystko wie lepiej, pracuje w pośpiechu (wykonuje kilka ekspertyz jednocześnie) etc.

Przykładowe problemy:

- brak śladów gpx i fotografii (uszkodzenie sprzętu, zapominanie etc.),
- realizacja zlecenia pod koniec terminu mimo innych zaleceń metodycznych,
- lustrowanie „na odległość” albo na „przeczucie” (z 200 m, nie dało się wejść etc.) - dotyczy konkretnych sytuacji,
- wykonawca planuje uzupełnienie stanu wiedzy o siedliskach 6510, 7230, których pełne rozpoznanie było w zakresie jego zlecenia,
- ogólnikowe i pokrętne uzasadnienia („w całym obszarze dominują łąki wilgotne”, „nie każda olszynka jest łągiem”, „znam ten obszar doskonale”, inne osoby albo inne RDOS-ie zawsze wszystko odbierały i nie miały zastrzeżeń).

Doświadczenia RDOŚ w Szczecinie

Jeśli tylko to możliwe i pozwala na to termin, ew. ramy czasowe projektu, a wykonawca deklaruje współpracę to zawsze szukamy rozwiązania. Czasami po przesłaniu roboczych uwag i braku zweryfikowania siedlisk w obszarze w ciągu 2-3 tygodni otrzymujemy uzupełniony materiał wykonany zgodnie z OPZ.

Niestety dość często zdarzało się, iż wykonawcy nie widzieli żadnej winy po swojej stronie, być może licząc na to, iż RDOŚ i tak będzie musiał przyjąć dokumentację. Niektórzy nie byli skłonni niemal do żadnych ustępstw, pisząc w kontrze kolejne pisma z odpowiedziami na uwagi.

Sposoby radzenia sobie w takich sytuacjach:

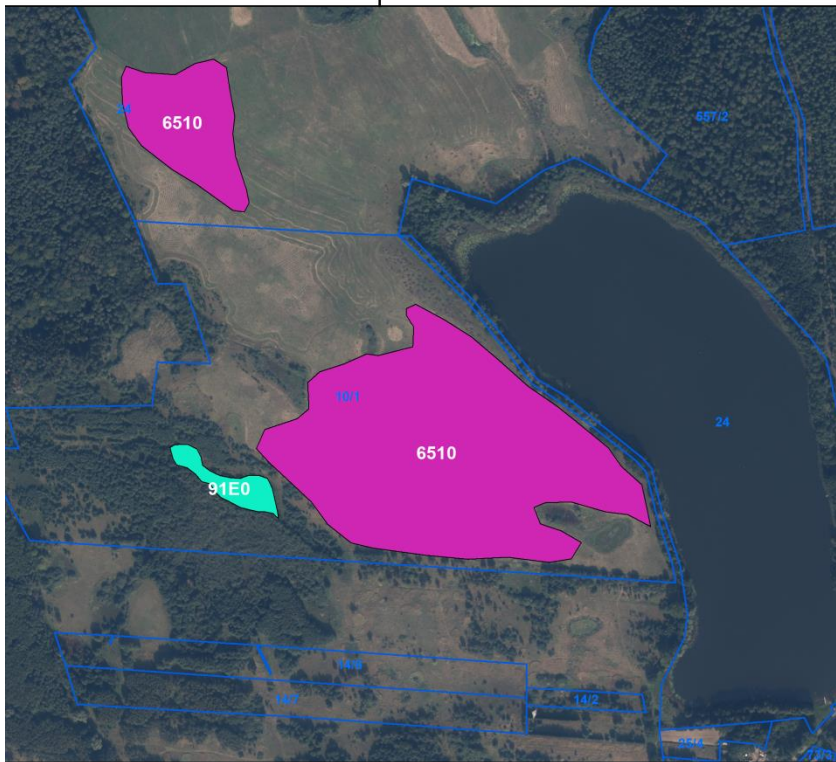
- kontrole terenowe wspólne z wykonawcą zakończone protokołem w przypadku nierzetelnego wykonawcy i bardzo niskiej jakości materiału (będące podstawą odstąpienia od umowy),
- kontrole terenowe uzasadniające konieczność nieznacznego poprawienia dokumentacji wspólne z wykonawcą lub bez jego udziału (wykonawca zazwyczaj zgadza się z ich wynikami i poprawia dokumentację).

52 lokalizacje przedmiotów ochrony wykazane w przedłożonej do RDOŚ ekspertyzie to dane, co do których jesteśmy 100 % pewni, a pozostałe potencjalne miejsca wytypowane przez nas na etapie prac kameralnych, w których nie potwierdzono przedmiotów ochrony wskazanych w OPZ zostały przez nas wyrysowane na warstwie shp opisane i opatrzone stosowną dokumentacją fotograficzną. W tym przypadku także jesteśmy pewni, że zbiorowiska te nie kwalifikują się jako przedmioty ochrony. Jeszcze raz podkreślę, że w OPZ nie ma ani jednego zapisu wskazującego na to w jaki sposób Wykonawca ma typować potencjalne lokalizacje ani z jaką dokładnością ma spenetrować wskazany teren. Jako

Wyniki badań przed i po lustracji RDOŚ w Szczecinie (dla obszaru PLH poza administracją LP):

52 płaty siedlisk przyrodniczych	73 płaty siedlisk przyrodniczych
<u>6510 – 56,3 ha</u>	<u>6510 – 133,6 ha</u>
91E0* - 22,15 ha	91E0 – 19,6 ha
91D0* - brak	91D0 – 0,8 ha

266000

266000

Uk

**Rozmieszczenie zinventaryzowanych płatów siedlisk przyrodniczych
w zasięgu części obszaru Natura 2000
Pojezierze Inskie PLH320067
poza terenem administrowanym przez Lasy Państwowe**

niżowe łąki świeże

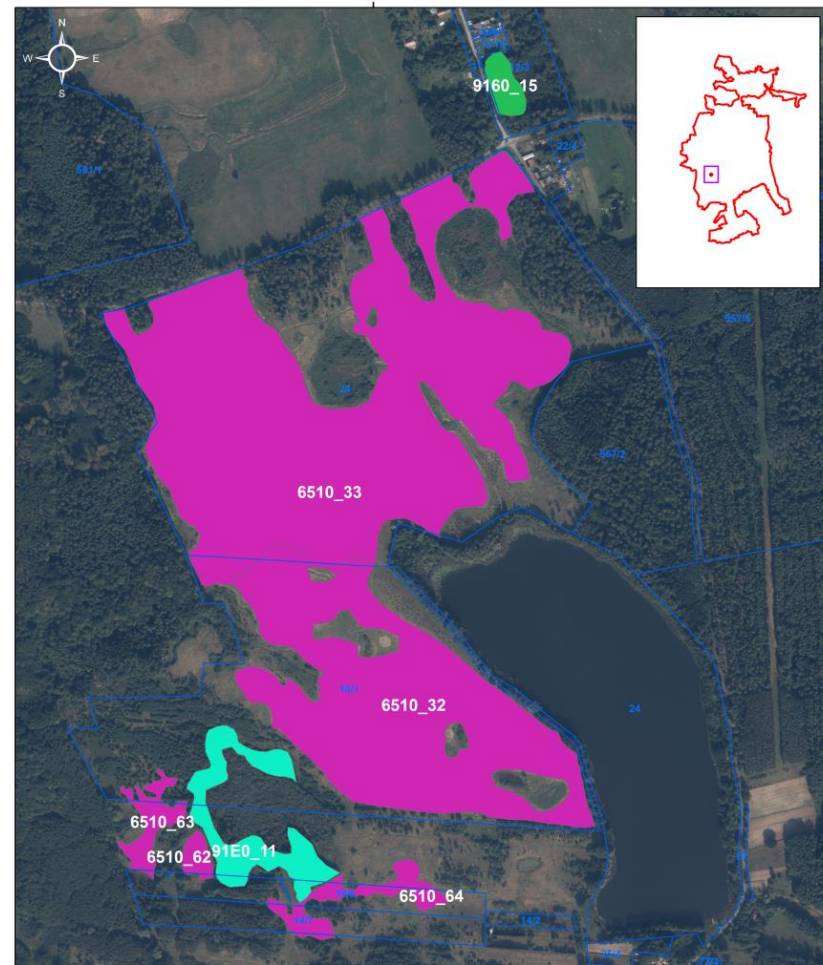
olszowe i jesionowe

jeziorze Inskie PLH320067

Arkusz 12

266000

Układ współrzędnych: PL-1992

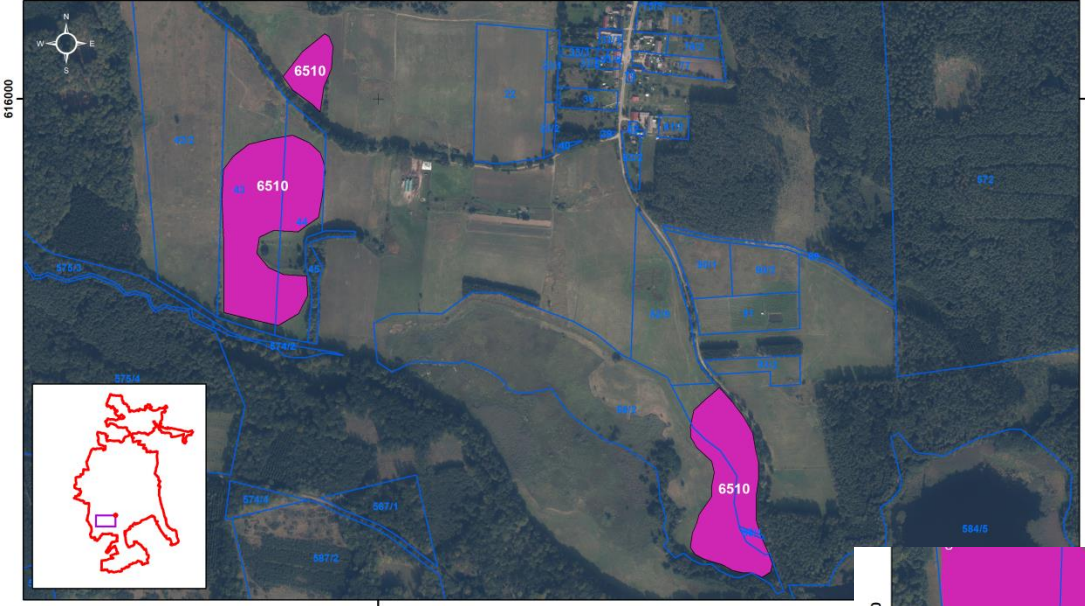
266000

Kod siedliska

- 6510 Ekstensywnie użytkowane niżowe łąki świeże
- 9130 Żyzne buczyny
- 9160 Grąd subatlantycki
- 91D0 Bory i lasy bagienne
- 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe
- Granica obszaru Natura 2000 Pojezierze Inskie PLH320067
- Granice działek ewidencyjnych

**Rozmieszczenie zinventaryzowanych płatów siedlisk przyrodniczych
w zasięgu części obszaru Natura 2000
Pojezierze Inskie PLH320067
poza terenem administrowanym
przez Lasy Państwowe**

616000

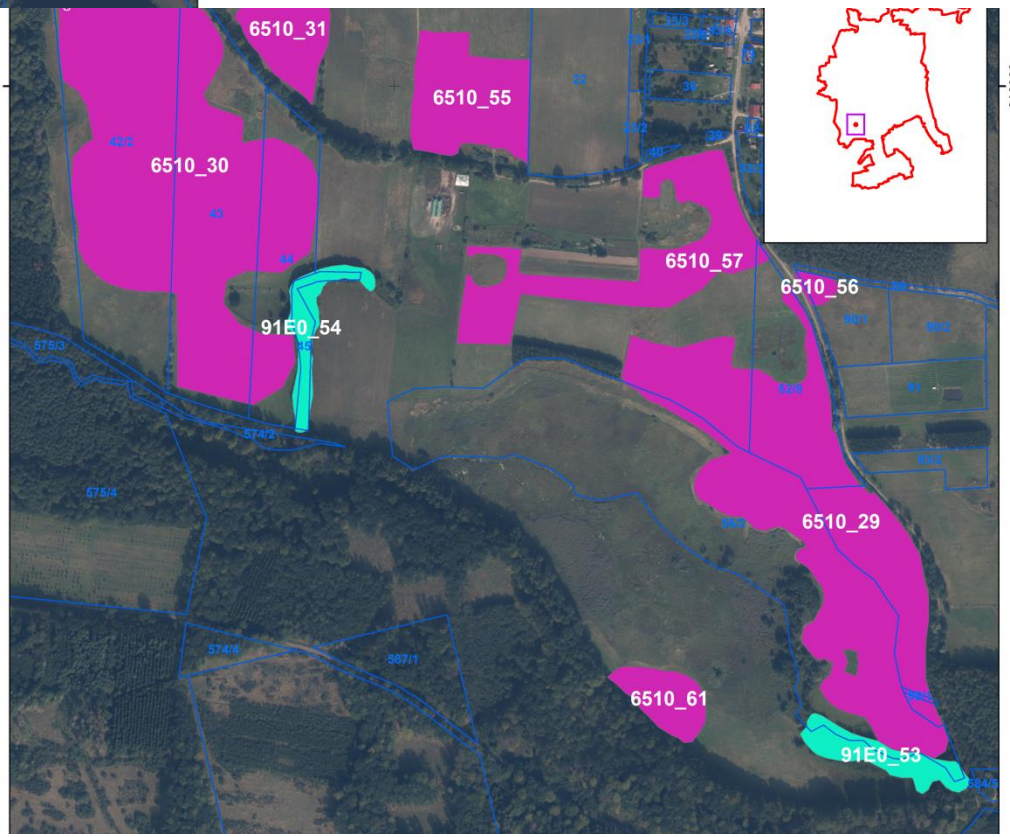
266000

Kod siedliska przyrodniczego

6510 Fkietensuwini i sztykowane niższe laki świerka

Rozmieszczenie zinwentaryzowanych płatów siedlisk przyrodniczych w zasięgu części obszaru Natura 2000

616000

616000

266000

Przyczyny kwestionowania odbieranych wyników w obszarach Natura 2000:

- **niepełne i pobieżne zlustrowanie płatów potencjalnych lub weryfikowanych siedlisk łąkowych skutkujące ich nieuzasadnioną fragmentacją**

Przyczyny kwestionowania odbieranych wyników w obszarach Natura 2000:

Jednostka fitosocjologiczna: zb. *Festuca trachyphylla* - *Arrhenatherum*

c:

<i>Arrhenatherum elatius</i>	2
<i>Hieracium pilosella</i>	2
<i>Artemisia campestris</i>	+
<i>Potentilla argentea</i>	+
<i>Poa pratensis</i>	1
<i>Hypericum perforatum</i>	+
<i>Helichrysum arenarium</i>	+
<i>Rumex thyrsoiflorus</i>	1
<i>Chondrilla juncea</i>	+
<i>Vicia angustifolia</i>	+
<i>Cerastium semidecandrum</i>	+
<i>Arabis glabra</i>	+
<i>Jasione montana</i>	+
<i>Rumex acetosella</i>	+
<i>Sedum maximum</i>	+
<i>Festuca trachyphylla</i>	3
<i>Teesdalea nudicaulis</i>	+
<i>Vicia hirsuta</i>	1
<i>Achillea millefolium</i>	+
<i>Senecio jacobea</i>	+
<i>Viola arvensis</i>	+
<i>Viscaria vulgaris</i>	r

Przyczyny kwestionowania odbieranych wyników w obszarach Natura 2000:

Wysokość: 30 m npm;

Powierzchnia zdjęcia: 25 m2., nachylenie: 0, ekspozycja: -;

Zwarcie warstw: c-100%;

Jednostka fitosocjologiczna: zbior. z dominacją *Holcus lanatus*

**Spis gatunków, z podaniem przy każdym stopnia ilościowości
c.**

<i>Cerestium vulgatum</i>	1
<i>Cirsium arvense</i>	+
<i>Deschampsia caespitosa</i>	3
<i>Festuca rubra</i>	1
<i>Holcus lanatus</i>	4
<i>Potentilla anserina</i>	1
<i>Ranunculus repens</i>	1
<i>Rumex acetosella</i>	1
<i>Veronica chamaedrys</i>	2a

Błędna klasyfikacja do siedliska 6510

Zbiorowisko na murszu ze znacznym udziałem turzyc, rajgrasu i bylin nitrofilnych

Błędna klasyfikacja do siedliska 6510

Za siedlisko 6510 uznano mozaikę zbiorowisk porolnych oraz rozległy płat przesuszonego torfowiska niskiego

Błędna klasyfikacja do siedliska 6510

Zbiorowisko na murszu w dolinie rzecznej ze znacznym udziałem rajgrasu i gatunków ziołoroślowo-szuwarowych (głównie mozgi i wiązówki błotnej)

Błędna klasyfikacja do siedliska 6510

Zbiorowisko na przesuszonym torfie z dominacją śmiałka darniowego i situ rozpięzchłego

Błędna klasyfikacja do siedliska 6510

Zbiorowisko murawowe z dominacją jastrzębca kosmaczka oraz kocanki piaskowej na ubogich gruntach porolnych (RVI)

Błędna klasyfikacja do siedliska 6510

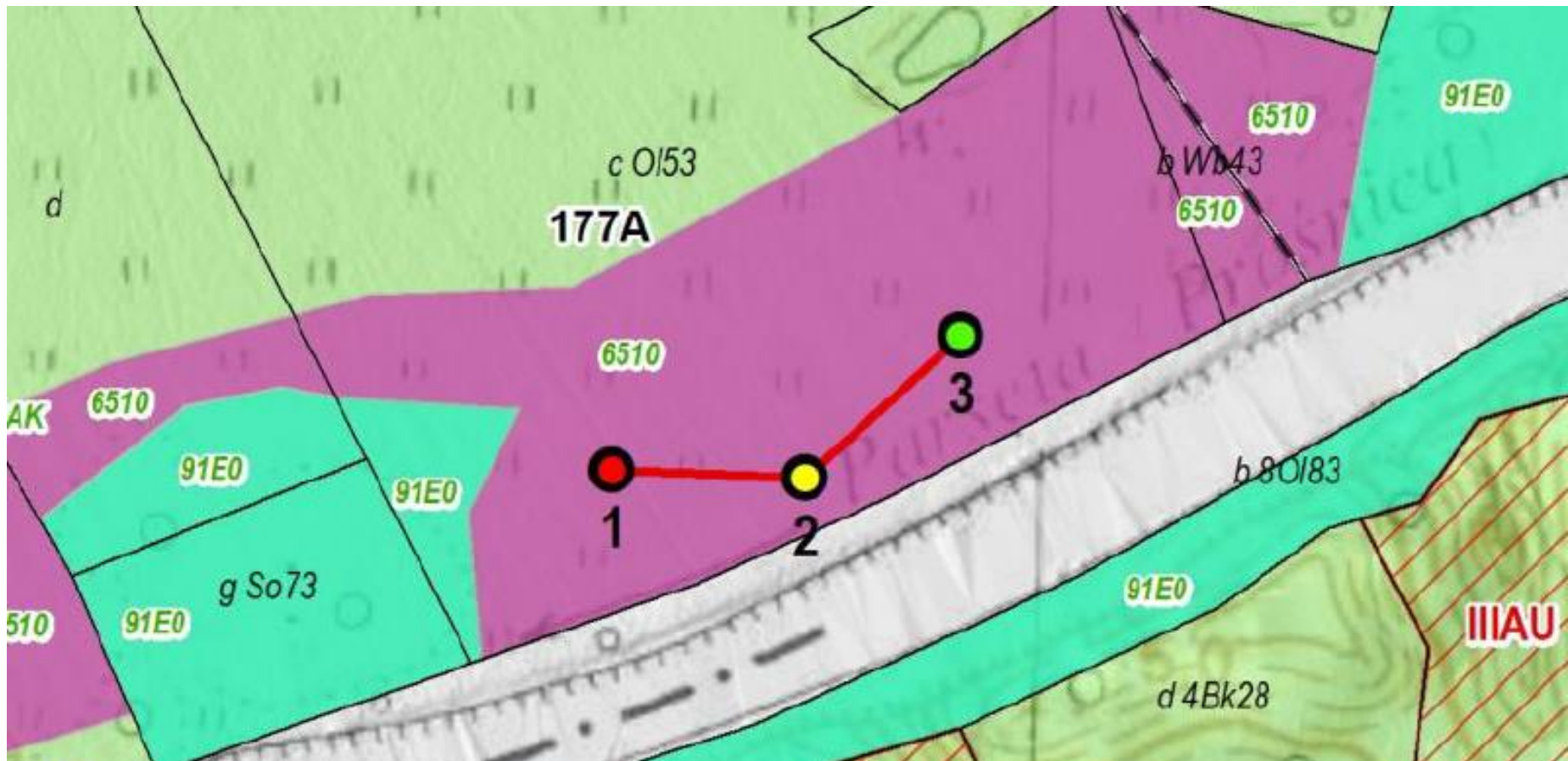

Zbiorowisko namurszowe z dominującą kłosówką wełnistą

Błędna klasyfikacja do siedliska 6510

Traworośla z dominacją trzcinnika piaskowego i mietlicy pospolitej.

Samo położenie w krajobrazie siedliska 6510 powinno wzbudzić wątpliwości.

Inne przyczyny kwestionowania wyników prac terenowych w obszarach Natura 2000:

- Mylenie kluczowych gatunków (np. *Drepanocladus aduncus* z *Hamatocaulis vernicosus*, *Eriophorum latifolium* z *Eriophorum angustifolium*), może mieć istotny wpływ na diagnozę i ocenę stanu siedliska, będzie także prowadziło do błędnych wniosków przy przyszłym monitoringu – dotyczy głównie opracowań LP!
- Prowadzenie badań w miejscach niereprezentatywnych! (np. zdjęcie fitosocjologiczne w okrajku mszaru będzie zupełnie inne od zdjęcia na mszarze, w każdym aspekcie) – dotyczy głównie opracowań LP.
- Problemem jest skala zjawiska (nagminne omyłki w gatunkach diagnostycznych w tym mszakach, wpisywanie bez żadnego komentarza gatunków „naturowych”, zagrożonych wymarciem, nie występujących w danym regionie, przeoczenie gatunków wskaźnikowych).

Potrzeba ekspertów botaników, eksperci nawet po licznych szkoleniach ale bez wykształcenia przyrodniczego i odpowiedniego doświadczenia powinni pracować pod okiem profesjonalistów – dotyczy szczególnie siedlisk nieleśnych i hydrogenicznych.

RDOŚ to nie biuro detektywistyczne. Wiele błędów łatwo przeoczyć, szczególnie przy znacznej objętości opracowań, ponadto potrzeba około tygodnia na kontrole terenowe tylko jednego średniej wielkości obszaru!

Przyczyny kwestionowania odbieranych wyników w obszarach Natura 2000
(wykonawca nie stwierdza siedliska mimo jego występowania):

Dolina Chocieli

Osobliwe łąki świeże z podkolanem zielonawym w Dolinie Chocieli (na gruntach LP)

Łąka świeża 6510 w Nadleśnictwie Świdwin w Dorzeczu Regi

Użytkowana łąka świeża 6510 poza LP w Dorzeczu Regi

Przykłady płaćów zaklasyfikowanych
przez ekspertów do siedliska 6510
w starszych dokumentacjach PZO
(2010-2015)

Pierwotnie siedlisko 6510 na powierzchni 9 ha, w rzeczywistości ok. 1,5 ha

Rozległe łąki ze związku *Calthion* na zmeliorowanych torfowiskach niskich

Z płątu o powierzchni 9 ha za siedlisko 6510 można uznać max. 4 ha!

Przy generalizacji zasięgu za siedlisko 6510 uznano także około 2 ha zbiornik wodny z łozowiskami

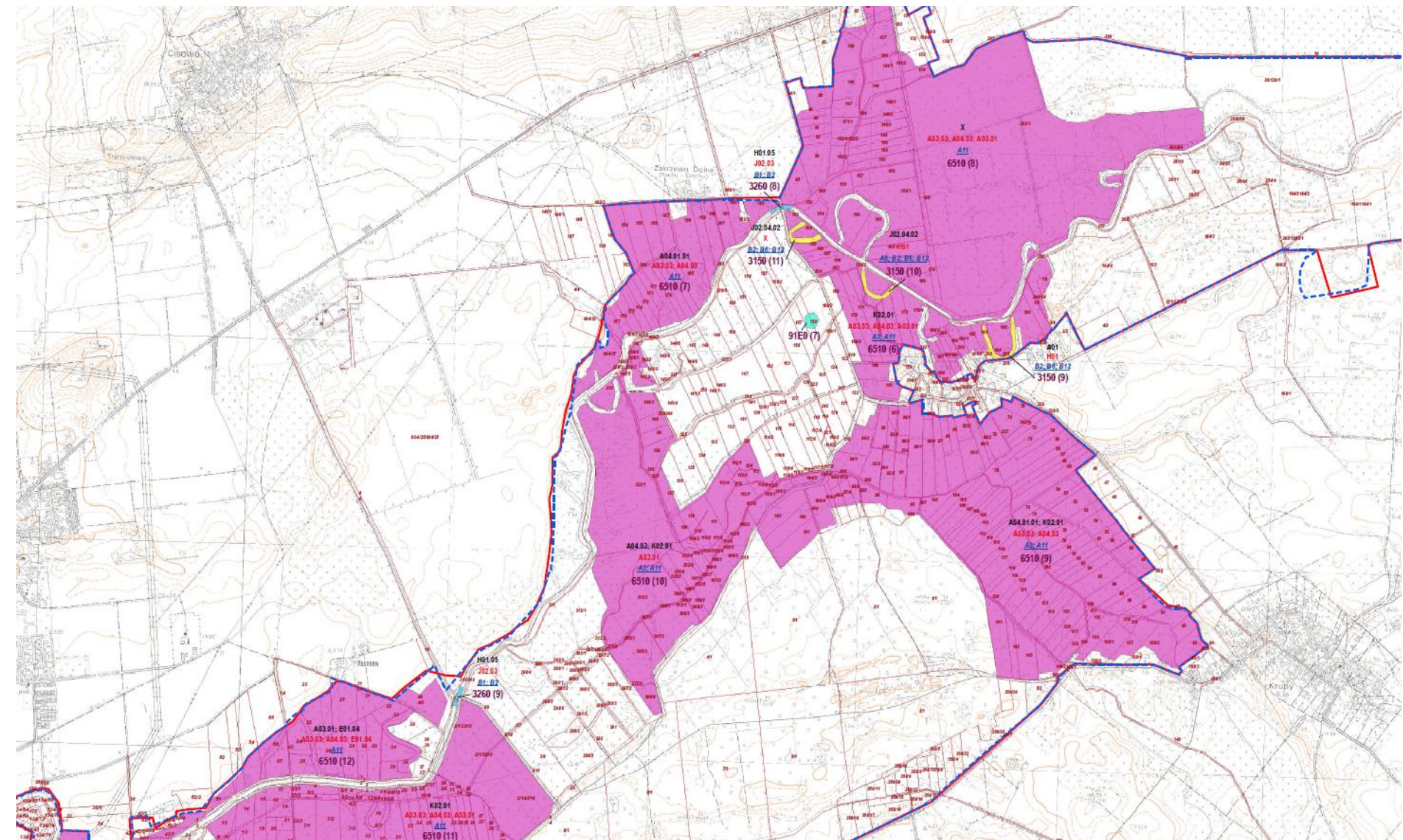
Latitude: 53.24941
Longitude: 15.531003
Elevation: 33.44m
Accuracy: 4.0m
Time: 29-08-2019 18:35
Note: Dolina Iny k. Recza
444/1
6510-PZO
Calthion

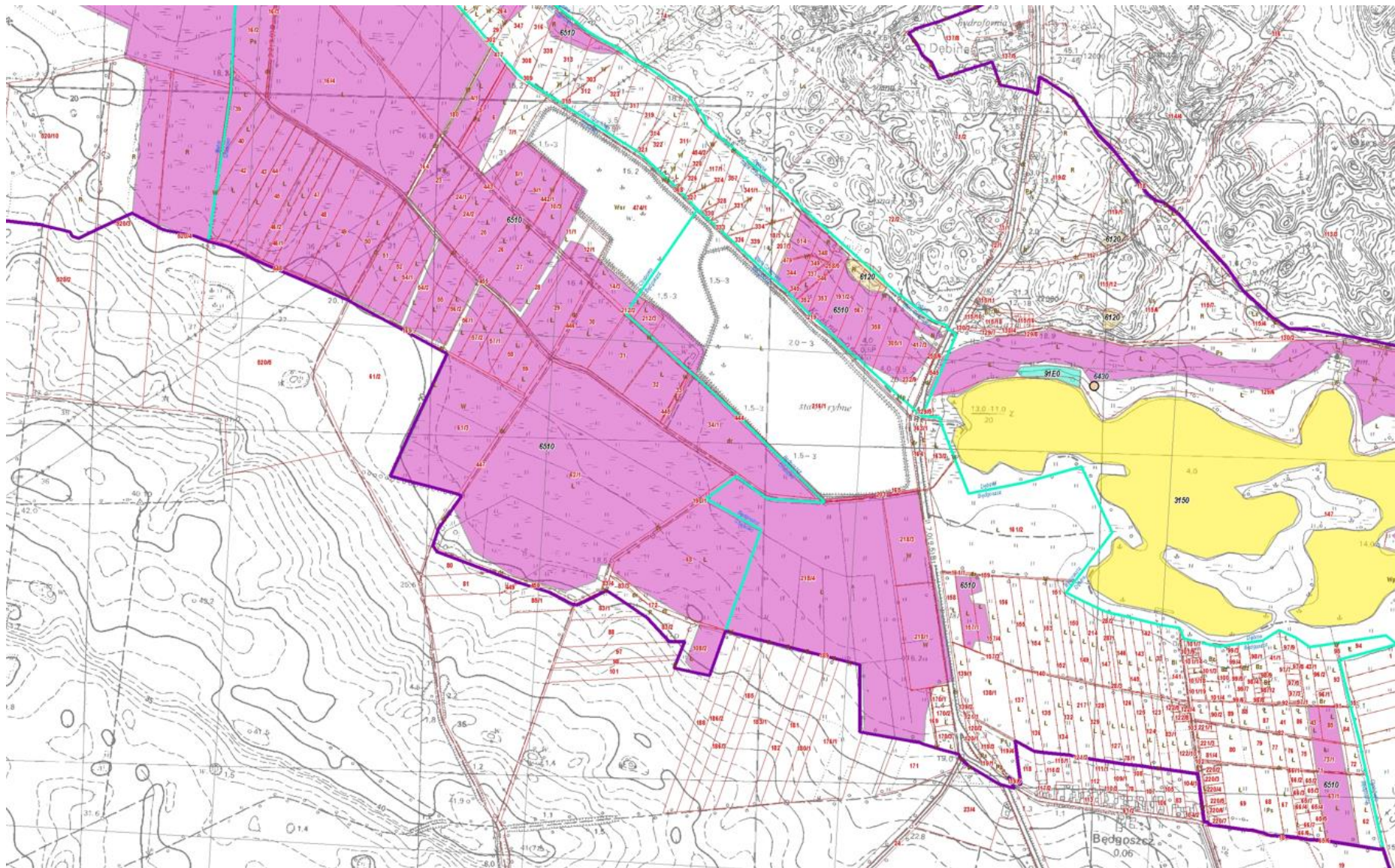
Latitude: 53.249207
Longitude: 15.532124
Elevation: 44.08m
Accuracy: 32.0m
Time: 29-08-2019 18:40
Note: Dolina Iny k. Recza
444/1
6510-PZO
Caricetum gracilis

Latitude: 53.249207
Longitude: 15.532124
Elevation: 44.08m
Accuracy: 32.0m
Time: 29-08-2019 18:40
Note: Dolina Iny k. Recza
444/1
6510-PZO
Caricetum gracilis

Rozległe połączenie 6510 w Dolinie Wieprzy obejmujące dominującą roślinność ze związków *Calthion* oraz *Magnocaricion*

Rozległe połacie 6510 w Dolinie Płoni obejmujące dominującą roślinność ze związków *Calthion* oraz *Magnocaricion*

Zbiorowiska rozległych, przesuszających się, murszastych wilgotnych łąk w Dolinie Płoni ze znacznym udziałem wyczyńca łąkowego, trybuli leśnej oraz rajgrasu, poza rajgrasem praktycznie bez gatunków wskaźnikowych dla 6510

Dane w SDF/aktualne dokumentacje PZO lub z Banku Danych w odniesieniu do areалу 6510 dla wybranych obszarów, kluczowych dla zachowania 6510

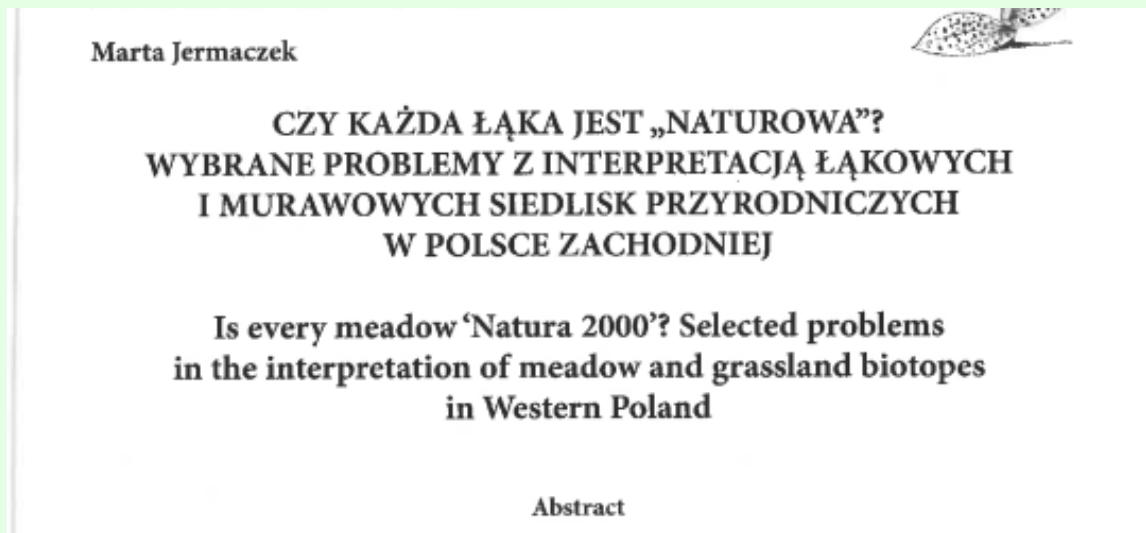
PLH	SDF	Aktualne wyniki
Dolina Grabowej	660 ha	56 ha
Dolina Radwi	568 ha	220 ha
Dorzecze Parsęty	332 ha	42 ha
Pojezierze Ińskie	255 ha	133 ha
Ujście Odry	526 ha	4 ha
Dolina Iny	52 ha	3 ha
SUMA	2393 ha	458 ha

PLH	SDF	Prognozowane wyniki
Dolina Wieprzy	1000 ha	Max. 50 ha
Dolina Płoni	2000 ha	Max. 1000 ha (320 ha)
Uroczyska Puszczy Drawskiej	480 ha	Max. 100 ha
Dorzecze Regi	118 ha	Max 100 ha
SUMA	3598 ha	570 ha

Łącznie: SDF-y: 5991 ha
Rzeczywistość: 1028 ha

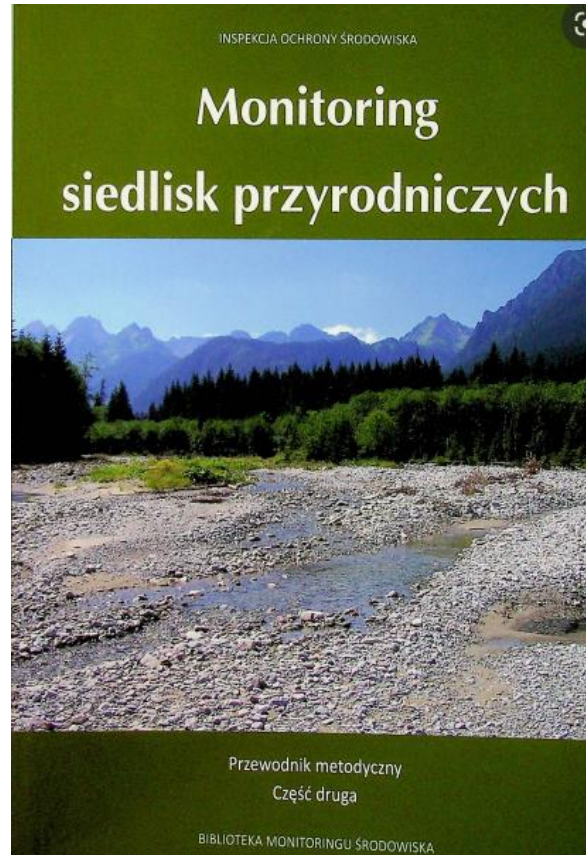
Łączny areal siedliska 6510 w obszarach siedliskowych Natura 2000 w województwie zachodniopomorskim jest co najmniej 2-3 (6)-krotnie przeszacowany

Skąd takie rozbieżności??

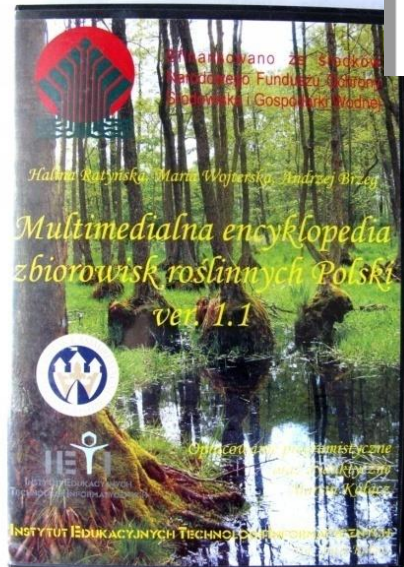
- Jako jedną z głównych przyczyn problemu autorka wymienia:
- błędnie sformułowaną metodykę inwentaryzacji siedliska 6510 w lasach Państwowych (za siedlisko uznawano powszechnie łąki ze związków *Calthion* czy *Filipendulion*)
 - problemy z szerokim interpretowaniem zespołu *Arrhenatheretum* w przewodniku metodycznym GIOŚ (brak wystarczającego wyjaśnienia dot. interpretacji podzespołów wilgotnych nawiązujących składem gatunkowych do łąk wilgotnych, ziołorośli a nawet szuwarów)

Definiowanie i ocena stanu siedliska 6510 – ekstensywnie użytkowane niżowe łąki świeże (*Arrhenatherion*)

Metodyka monitoringu GIOŚ służy przede wszystkim do oceny stanu siedlisk. W zakresie ich definiowania, klasyfikowania siedlisk, nie zastępuje ona dokumentów, poradników i innej literatury fachowej w zakresie fitosocjologii i siedliskoznawstwa.

Definiowanie i ocena stanu siedliska 6510 – ekstensywnie użytkowane niżowe łąki świeże (*Arrhenatherion*)

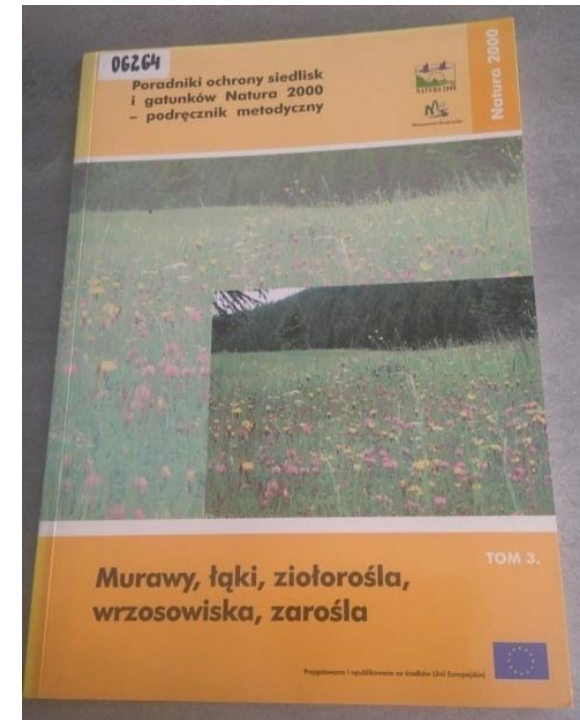

INTERPRETATION MANUAL OF EUROPEAN UNION HABITATS

EUR 28
April 2013

EUROPEAN COMMISSION
DG ENVIRONMENT
Nature ENV B.3

Teoretycznie definiowanie siedliska nie powinno stanowić problemu dla eksperta fitosocjologa i siedliskoznawcy, definicja 6510 generalnie odzwierciedla klasyczny podział zbiorowisk łąkowych z Matuszkiewicza (*Arrhenatheretalia* >>>*Arrhenatherion*) i dobrze wpisuje się w Interpretation Manual (EUR28) - definicja dostosowana do realiów Polski.

➤ Łąki należące do *Arrhenatherion*

- Gatunki kluczowe: *Arrhenatherum elatius*, *Trisetum flavescens* ssp. *flavescens*, *Pimpinella major*, *Centaurea jacea*, *Crepis biennis*, *Knautia arvensis*, *Tragopogon pratensis*, *Daucus carota*, *Leucanthemum vulgare*, *Campanula patula*

Zw. *Arrhenatherion elatioris* W. Koch 1926

Ch. All.: *Bromus hordeaceus* (opt.), *Campanula patula*, *Crepis biennis*, *C. capillaris*, *Ranunculus strigosus*, *Rumex thysiflorus*, *Saxifraga granulata*, *Trifolium dubium*, D. All.: *Daucus carota*, *Heracleum sibiricum*, *Pastinaca sativa*, *Picris hieracioides* i in.

426. *Arrhenatheretum elatioris* Braun 1915 (Syn.: *Arrhenatheretum elatioris* Br.-Bl. 1919 ex Scherrer 1925, *Arrhenatheretum medioeuropaeum* (Br.-Bl. 1919) Oberd. 1952, *Pastinaco-Arrhenatheretum* Pass. 1964, *Dauco-Arrhenatheretum* Görs 1966)

Ch. Ass.: *Arrhenatherum elatius* (opt.), *Galium album* fo., *G. mollugo*, *Geranium pratense* (F)

427. *Chrysanthemo leucanthemi-Rumicetum thysiflori* Walther in R. Tx. 1955 ex Walther 1977

Ch. Ass.: *Crepis capillaris* (opt.), *Rumex thysiflorus* (opt.); D. Ass.: *Festuca rubra* ssp. *rubra* (kodom.), *Hieracium pilosella*, *Hypochoeris radicata*, *Tanacetum vulgare*

428. *Anthyllidi-Trifolietum montani* Zarzycki 1967 ex Grodzińska 1975 (Syn.: *Anthyllidi-Trifolietum montani* W. Mat. 1981 sensu auct.)

Ch. Ass. (lok.): *Alchemilla glaucescens*, *Linum catharticum*, *Ononis arvensis*, *Senecio jacobaea* fo.; D. Ass.: *Abietinella abietina*, *Anthyllis vulneraria* ssp. *vulneraria*, *Carex flacca*, *Carlina vulgaris* ssp. *vulgaris*, *Centaurea scabiosa*, *Euphorbia cyparissias*, *Plantago media*, *Polygala comosa*, *Ranunculus polyanthemos*, *Trifolium montanum* i in.

429. Zb. *Poa pratensis-Festuca rubra* Fijałkowski 1959 pro ass. (Syn.: *Poo-Festucetum rubrae* Fijałkowski 1962)

D.: *Poa pratensis* (dom./kodom.), *Festuca rubra* ssp. *rubra* (dom./kodom.)

V	SN	P	6510	6510
I	SN	C		6510
			6510	6510
V	SN	R		
-	SN	P	6510	

Ratyńska, Wojterska, Brzeg 2010 (w tym ujęciu brakuje zawartych w Matuszkiewicz, poradniku GIOŚ oraz metodyce PROW istotnych na Pomorzu Zachodnim gatunków wskaźnikowych z *Arrhenatherion*: *Tragopogon pratensis*, *Knautia arvensis*)

Podsumowanie i wnioski:

1. Dane dotyczące areału siedliska 6510 w obszarach Natura 2000 w województwie zachodniopomorskim są znacząco przeszacowane.
2. Główną przyczyną takiego stanu rzeczy jest błąd pierwotny popełniony podczas tworzenia SDF-ów (zbyt szerokie ujęcie siedliska oraz oczywiste błędy).
3. Część wykonawców nie posiada wystarczających kompetencji do weryfikacji i oceny siedlisk łąkowych (ale także wodnych czy torfowiskowych).
4. Szczegółowe kontrolowanie każdego wykonawcy jest bardzo czasochłonne i wymaga specjalistycznej wiedzy.
5. Brakuje ujednoczonych dla kraju/regionu praktycznych wskazówek metodycznych dotyczących interpretowania wybranych siedlisk przyrodniczych, wyznaczania minimalnego areału, uwzględniania ewentualnych niejednorodności i możliwej generalizacji.

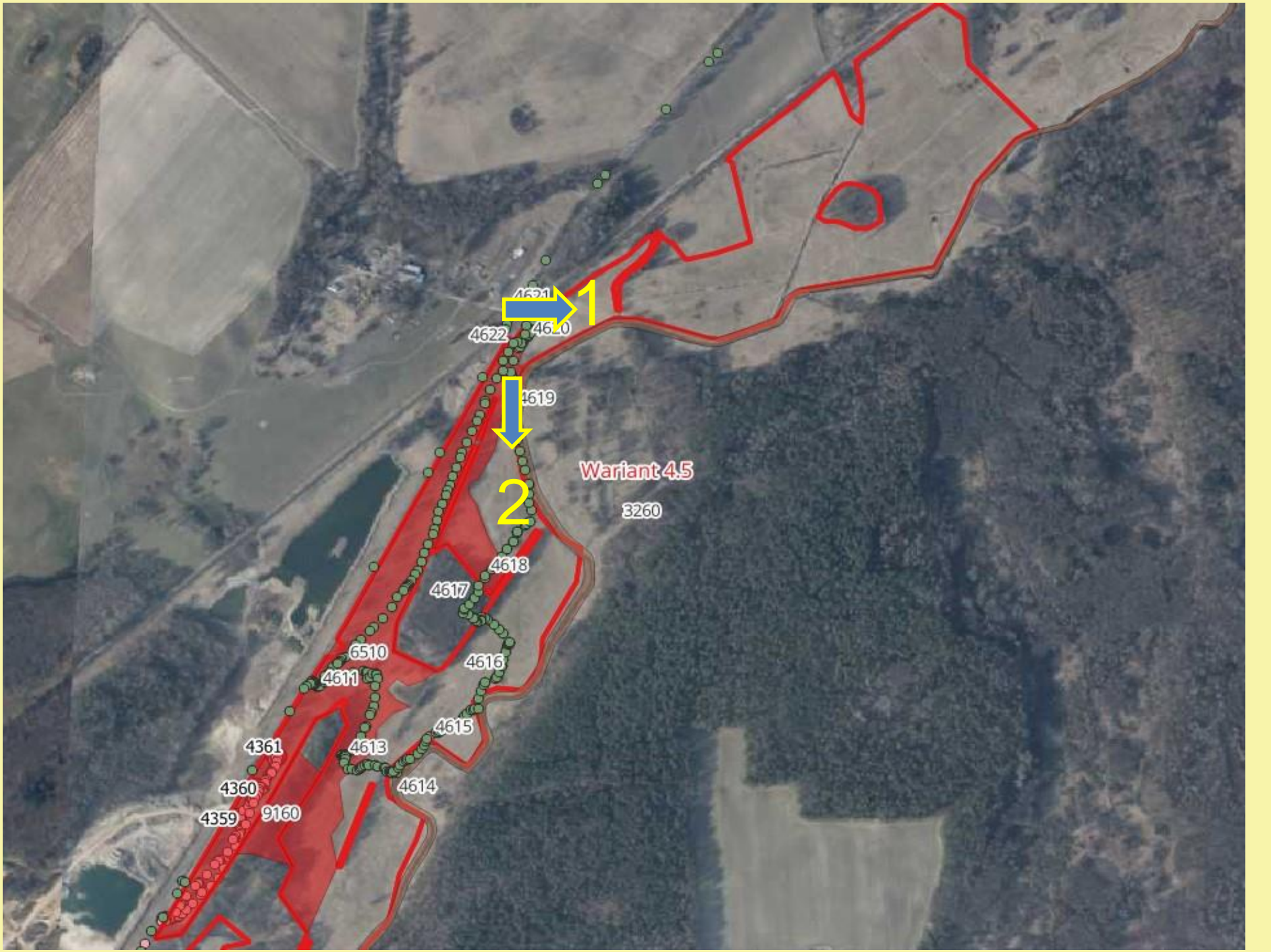
Podsumowanie i wnioski:

6. Przy identyfikowaniu siedlisk łąkowych (6510, 6410, 6440) co do zasady należy trzymać się pierwotnych założeń opartych na klasycznej fitosocjologii (w tym wypadku się sprawdza).
7. Problemem jest czasem nieuzasadnione, silne rozdrobnienie płątów. Należy spróbować sformułować wstępne założenia mówiące o minimalnej powierzchni płątu siedliska łąkowego (np. min. 0,5 ha) i akceptowaniu niejednorodności (np. do 20% zbiorowisk występujących w mozaice, zbliżonych ekologicznie – np. muraw, łąk wilgotnych).
8. Należy skrupulatnie wymagać od wykonawców dokładnego lustrowania obszarów oraz dokumentowania siedlisk nie potwierdzanych w terenie (gpx-y, karty zerowe, fotografie etc.) oraz zobligować ekspertów do rozstrzygania wszelkich tematów budzących wątpliwości w terenie na bieżąco, wspólnie z RDOŚ (i uzyskaniu ostatecznej akceptacji koordynatora/osoby merytorycznej).

9. Przy identyfikowaniu siedlisk łąkowych należy trzymać się pewnych fundamentalnych zasad, które także można spróbować ująć w opisie przedmiotu zamówienia:

- łąki świeże z założenia nie powinny być bardzo ubogie w gatunki (średnia ilość gat. w zdjęciu < 10?)
- łąki świeże generalnie nie występują w zatorfionych dolinach rzecznych i jeziornych, w kompleksach ze zbiorowiskami szuwarowymi, łągami czy mechowiskami (wyjątkiem mogą być obrzeża dolin), nie występują też na siedliskach suchych, zakwaszonych (w kompleksach z borami, kwaśnymi dąbrowami), na słabych gruntach porolnych,
- sam rajgras to jeszcze nie łąka świeża (gatunek ten ma bardzo szerokie spektrum ekologiczne, często zasiedla organogeniczne gleby murszowe),
- nie klasyfikujemy do siedliska 6510 zbiorowisk zdominowanych przez takie gatunki jak: *Holcus lanatus*, *Deschampsia caespitosa*, *Alopecurus pratensis*, *Filipendula ulmaria*, *Carex gracilis*, *Carex acutiformis*, *Polygonum bistorta*, *Geum rivale*, *Anthriscus sylvestris*, *Phalaris arundinacea*, *Urtica dioica*, *Cirsium arvense*, *Cirsium oleraceum*, *Juncus effusus*, *Geranium palustre*, *Scirpus sylvaticus*, *Calamagrostis epigejos*, *Agrostis capillaris*, *Hieracium pilosella*.
Udział łączny w płatach 6510 (na transekcje) ww. gatunków (> 50%) powinien budzić poważne wątpliwości oceniającego.

Variant 4.5

3260

1601

4622

4620

4619

4618

4617

6510

4611

4616

4615

4361

4613

4614

4360

9160

4359

2

Podsumowanie i wnioski:

10. *Problemy z definiowaniem innych siedlisk – duży subiektywizm wykonawców (m.in. 3140, 3150 – zaznaczanie zasięgów jezior bez litoralu albo samych płatów z makrofitami, jeziora i starorzecza ubogie w roślinność, udział Characeae, 7150 – klasyfikowanie typowych przygiętkowisk, 7140 – nie uwzględnianie stadiów degeneracyjnych i zaroślowych, 2180 – brak jasnych wytycznych krajowych, 6430 – czy zbiorowiska na nizu też mają być bogate florystycznie?, 7230 – podejście fitosocjologiczne czy ekologiczne, 3260 – a co z podtypem bez włosieniczników?, 91E0 – łągi źródliskowe są często zaliczane do olsów, nadjeziorne lasy o charakterze przejściowym między łągą i olsem, 7220 – czy wystarczy obecność wskaźnikowych mchów?, 91D0, TORFOWISKA MSZARNE, LASY I BORY BAGIENNE – silnie zdegradowane siedliska bez dobrych perspektyw ochrony, SIEDLISKA LASOWE – zręby, uprawy, młodniki, tyczkowiny, czy to już nie siedliska przyrodnicze?)*

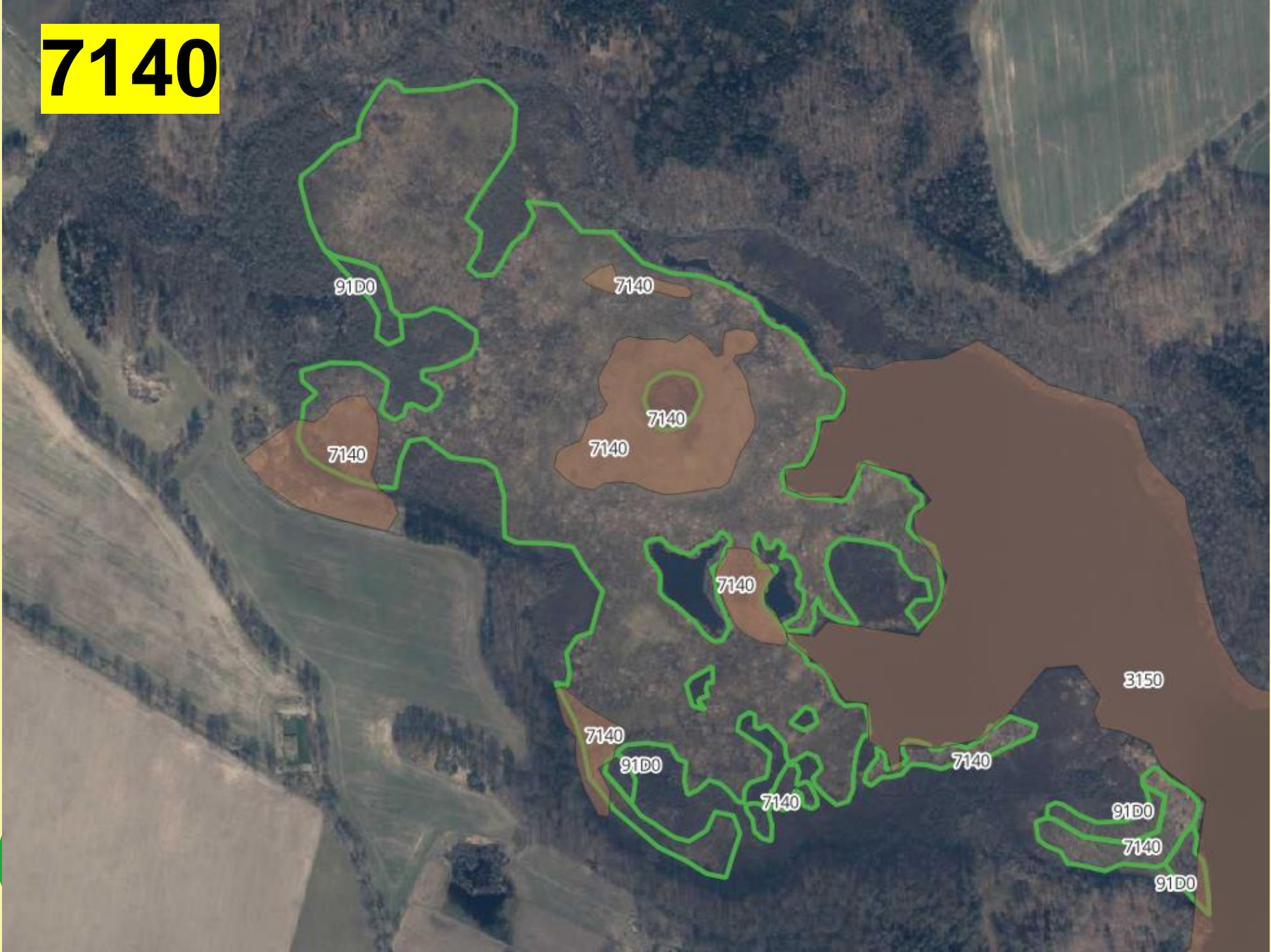
FITOSOCJOLOGIA PONAD WSZYSTKO???

Podsumowanie i wnioski:

- 11. Przy określaniu zasięgu siedlisk należy się kierować perspektywami ochrony/ i lub poprawy stanu zachowania. Siedlisko przyrodnicze czy siedlisko gatunku to znacznie więcej niż mniej lub bardziej subiektywnie narysowana linia zasięgu. W przypadku łąk ważna jest utrzymanie ekstensywnego gospodarowania w całym kompleksie, w przypadku jezior i torfowisk ochrona zlewni bezpośredniej etc.*

7140

7230

Dorzecze Regi PUH320049

7230

Lobez

7230

91

Dziękuję za uwagę

**Dr Piotr Waloch- Główny Specjalista
Wydział Ochrony Przyrody i Obszarów Natura 2000
Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
ul. Firlika 20, 71-63 Szczecin**